

INTEGROVANÝ UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ MIEST

POLITIKA SÚDRŽNOSTI 2014 – 2020

Rada Európskej únie v decembri 2013 oficiálne schválila nové pravidlá a právne predpisy platné pre investičné obdobie v rámci politiky súdržnosti EÚ na roky 2014 – 2020.

Tento prehľad je súčasťou informačného balíka, ktorý poukazuje na hlavné prvky nového prístupu.

Obsah

Čo znamená integrovaný udržateľný rozvoj miest?

Čo je cieľom?

Čo je súčasťou nového prístupu?

Aké sú rozdiely v porovnaní s obdobím rokov 2007 – 2013?

Aké sú praktické účinky?

Čo znamená integrovaný udržateľný rozvoj miest?

[↑ Na začiatok](#)

Mestá predstavujú priestorovú koncentráciu ľudskej činnosti a interakcií. Sú hnacou silou európskeho hospodárstva, poskytujú pracovné miesta a služby a slúžia ako katalyzátor kreativity a inovácie v celej EÚ. Takmer 70% obyvateľstva EÚ žije v mestských oblastiach a tieto oblasti vytvárajú viac než dve tretiny HDP EÚ. Sú však aj miestom, kde sa koncentrujú dlhodobé problémy, napríklad nezamestnanosť, segregácia a chudoba, ako aj závažný tlak na životné prostredie. Politiky týkajúce sa mestských oblastí teda majú rozsiahlejší význam aj pre EÚ ako celok.

Je úplne samozrejmé, že rôzne problémy, ktorým čelia mestské oblasti (ekonomické, ekologické, klimatické, sociálne, alebo demografické), sa vzájomne prelínajú a úspešný rozvoj miest možno dosiahnuť iba vďaka integrovanému prístupu. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy miest je teda potrebné skombinovať s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Nevyhnutným prvkom je rozvoj silných partnerstiev vrátane miestnych obyvateľov, občianskej spoločnosti, miestneho hospodárstva a rôznych úrovní správy. Spojenie schopností a miestnych poznatkov je základom na stanovenie spoločných riešení a dosiahnutie prijateľných a udržateľných výsledkov.

Takýto prístup je v súčasnosti osobitne dôležitý vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne stoja európske mestá. Siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a poskytovaním služieb až po dôsledky zmeny klímy. Stanovenie efektívnych reakcií na tieto problémy bude mimoriadne dôležité na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2020.

Čo je cieľom?

[↑ Na začiatok](#)

Cieľom politiky súdržnosti 2014 – 2020 je podpora integrovaných stratégií, ktoré zvyšujú udržateľný rozvoj miest, a tak posilňujú odolnosť miest a zabezpečujú synergiu medzi investíciami za podpory európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF).

Čo je súčasťou nového prístupu?

[↑ Na začiatok](#)

Integrované stratégie rozvoja miest s holistickejšim prístupom:

Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) by mal ako základný princíp podporovať udržateľný rozvoj miest prostredníctvom integrovaných stratégií na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, sociálnych a demografických problémov mestských oblastí (článok 7 nariadenia o EFRR). Tento princíp má dvojaký význam: znamená, že zdroje by sa mali sústrediť integrovaným spôsobom na cieľové oblasti so špecifickými problémami miest a projekty rozvoja miest financované z fondu EFRR by sa zároveň mali integrovať do širších cieľov programov. Členské štáty EÚ by sa mali snažiť využívať Európsky sociálny fond (ESF) v synerгии s fondom EFRR a pomocou toho podporovať opatrenia týkajúce sa zamestnanosti, vzdelávania, sociálneho začleňovania a inštitucionálnej kapacity vypracované a zrealizované na základe integrovaných stratégií.

Výraznejšie zameranie na rozvoj miest na programovej úrovni:

Dohody o partnerstve a operačné programy by mali vymedziť mechanizmy na zabezpečenie integrovaného prístupu k využívaniu fondov EŠIF na udržateľný rozvoj mestských oblastí v širšom kontexte územného rozvoja. Komisia tiež očakáva, že tento prístup k rozvoju miest bude úzko prepojený s integrovaným prístupom zameraným na špecifické potreby geografických oblastí, ktoré sú najviac postihnuté chudobou, alebo cieľových skupín, ktoré sú najviac vystavené riziku diskriminácie alebo vylúčenia, ako bolo stanovené v dohode o partnerstve a v operačných programoch.

Investičné priority zamerané na uľahčenie riešenia problémov miest:

Tematické ciele financované z fondov EŠIF obsahujú investičné priority špecifické pre mestá, ako sú napríklad podpora nízkouhlíkových stratégií pre mestské oblasti, zlepšenie životného prostredia miest vrátane obnovy lokalít pôvodne využívaných na priemyselné účely a zníženia znečistenia vzduchu, podpora udržateľnej mobility v mestách a podpora sociálneho začleňovania prostredníctvom podporovania fyzickej, hospodárskej a sociálnej obnovy mestských oblastí (uvedených v článku 5 nariadenia o EFRR). Tieto investičné priority možno zahrnúť do stratégie integrovaného rozvoja miest v rámci mestskej oblasti (článok 7 nariadenia o EFRR) s doplnením činností podporovaných fondom ESF v rámci príslušných investičných priorit (článok 3 nariadenia o ESF).

Zlepšené nástroje na realizáciu integrovaných činností:

- » Integrované územné investície (IUI) sú novým realizačným režimom na združovanie financovania z viacerých prioritných osí jedného alebo viacerých operačných programov pre viacerozmerne a medziodvetvové zásahy. IUI môže byť ideálnym nástrojom na podporu integrovaných činností v mestských oblastiach, keďže poskytuje možnosť kombinovať financovanie spojené s rôznymi tematickými cieľmi vrátane kombinácie financovania z tých prioritných osí a operačných programov, ktoré podporujú EFRR, ESF a Kohézny fond (článok 36 nariadenia o spoločných ustanoveniach). K IUI možno doplniť aj finančnú podporu z fondov EPFRV alebo EFNRH.
- » Miestny komunitný rozvoj (CLLD) je nástroj na podporu zavedenia stratégií miestneho rozvoja s prístupom „zdola nahor“, ktoré pripravili a zaviedli miestne akčné skupiny spolu s predstaviteľmi všetkých sektorov miestneho záujmu. Predstavuje rozšírenie prístupu LEADER do mestských oblastí, ktorý podporuje komunitné vlastníctvo a viacúrovňové riadenie. Nástroj CLLD tiež umožňuje aktivity budovania kapacít na úrovni potrieb a podnecovanie inovácií už na úrovni susedstiev na posilnenie komunit v oblasti úplného využitia ich potenciálu (články 32 – 35 nariadenia o spoločných ustanoveniach).

Finančné nástroje:

Členské štáty majú pri podpore udržateľného rozvoja miest rozsiahlym spôsobom využívať finančné nástroje. Rozsah finančných nástrojov je rozšírený a vzťahuje sa na všetky tematické ciele a investičné priority a všetky druhy príjemcov, projektov a aktivít (články 37 – 46 nariadenia o spoločných ustanoveniach).

Vyčlenenie financovania na integrovaný udržateľný rozvoj miest:

Na zavedenie integrovaných stratégií sa má investovať minimálne 5% zo zdrojov EFRR vyčlenených každému členskému štátu. Je niekoľko možností, ako možno tieto stratégie financovať:

- pomocou nového nástroja integrovaných územných investícií (IUI),
- pomocou špecifického operačného programu alebo,
- prostredníctvom špecifickej prioritnej osi (článok 7 ods. 2 nariadenia o EFRR).

Vyššia zodpovednosť mestských orgánov:

Zavedenie stratégií udržateľného rozvoja miest si vyžaduje delegovanie na úroveň mestských orgánov (článok 7 ods. 4 a 7 ods. 5 nariadenia o EFRR). Toto ustanovenie sa môže líšiť v závislosti od inštitucionálneho usporiadania každého členského štátu. Mestské orgány však budú zodpovedné minimálne za výber operácií. Každý členský štát je povinný vo svojej dohode o partnerstve stanoviť kritériá na výber mestských oblastí, kde sa zavedú integrované činnosti na udržateľný rozvoj miest a určí sa príslušná suma vyčlenená na tieto akcie.

Inovačné opatrenia miest:

Na podporu inovačných opatrení v oblasti udržateľného rozvoja miest sa vyčlení 330 miliónov eur (ako je stanovené v článku 8 nariadenia o EFRR). Tieto inovačné opatrenia miest musia zahŕňať štúdie a pilotné projekty na otestovanie nových riešení problémov miest, ktoré budú v nasledujúcich rokoch pravdepodobne rásť.

Posilnené vytváranie sietí:

- » Komisia zavedie sieť rozvoja miest, ktorej súčasťou budú mestské orgány prijímajúce financie z fondov EŠIF, ktoré využijú v súlade s článkom 7 a 8 EFRR (článok 9 nariadenia o EFRR). Táto sieť bude predstavovať fórum na budovanie kapacít a výmenu informácií medzi mestami zavádzajúcimi nové techniky a rozvíjajúcimi integrované investície. Sieť nie je finančným nástrojom, ale spôsobom, ako sa mestá môžu vzájomne deliť o podnety pri využívaní nových prístupov.
- » V rámci cieľa Európskej územnej spolupráce (EÚS) budú pokračovať výmenné a vzdelávacie programy pre mestá s cieľom poskytnúť im možnosť vytvárania sietí, aby si mohli vymieňať a rozvíjať osvedčené postupy pri rozvoji miest (článok 2 nariadenia o EÚS 2014 – 2020). Spolupráca medzi mestskými orgánmi bude navyše prebiehať v rámci finančne posilneného programu URBACT III.

Aké sú rozdiely v porovnaní s obdobím rokov 2007 – 2013?

[↑ Na začiatok](#)

Posilnený integrovaný prístup k riešeniu problémov miest:

Kým v rokoch 2007 – 2013 bolo toto opatrenie iba možnosťou, v období rokov 2014 – 2020 sa bude rozvoj miest realizovať prostredníctvom stratégií stanovujúcich integrované opatrenia (článok 7 nariadenia o EFRR). Článok 12 nariadenia o ESF zabezpečuje aj doplnujúci prínos ESF k týmto stratégiám.

Funkčnejší prístup umožňujúci zásahy v správnom rozsahu:

Keďže sa zásahy v rámci udržateľného rozvoja miest môžu vzťahovať na rôzne typy miest a mestských oblastí, ako ich definovali členské štáty, umožňujú financovanie integrovaných činností siahajúcich od susedskej alebo okresnej úrovne až po funkčné mestské oblasti, napríklad mestské regióny alebo metropolitné oblasti vrátane susedných vidieckych oblastí.

Zavedenie nových nástrojov na podporu integrovaných činností:

Nové, flexibilnejšie nástroje, ako sú integrované územné investície (IUI) a komunitný miestny rozvoj (CLLD), podporujú integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju miest a uľahčujú súhrn inštrumentálnych a participatívnych spôsobov na zavádzanie stratégií rozvoja miest.

Viac právomocí a príležitostí pre mestá:

Členské štáty budú môcť poskytnúť mestám príležitosť na vypracovanie a realizáciu úplne integrovaných stratégií, ktoré budú kombinovať zdroje z rôznych prioritných osí a operačných programov.

Operácie a operačné programy podporované z viacerých fondov a krížové financovanie:

Realizácia integrovaných stratégií mestského rozvoja sa posilní prostredníctvom možnosti kombinovať akcie financované z EFRR, ESF a KF na programovej alebo operačnej úrovni. Krížové financovanie časti operácie medzi fondmi EFRR a ESF (do výšky 10 % každej prioritnej osi operačného programu) bude naďalej dopĺňať prístup k financovaniu z viacerých fondov (článok 98 nariadenia o spoločných ustanoveniach).

Aké sú praktické účinky?

[↑ Na začiatok](#)

Integrovaný udržateľný rozvoj miest sa stal neoddeliteľnou súčasťou strategického rámca politiky súdržnosti 2014 – 2020. Má to množstvo praktických účinkov na rôznych úrovniach riadenia týkajúcich sa prípravy a zavádzania programov:

- » **Mestské orgány** poberajúce finančné prostriedky v súlade s článkom 7 EFRR musia pripraviť stratégie integrovaného rozvoja miest schopné riešiť viaceré problémy, ktorým mestá čelia. Musia tiež zahŕňať širšiu oblasť zodpovednosti vrátane aktuálnej implementácie príslušnej stratégie, kde sa vyžaduje minimálna úroveň delegovania. Pri navrhovaní týchto integrovaných stratégií sa mestským orgánom odporúča používať Referenčný rámec pre udržateľné mestá (RRUM), praktický webový nástroj určený na pomoc mestám v tejto súvislosti.
- » **Členské štáty** sú povinné poskytnúť dôkladnú územnú analýzu a detailnejšie zameranie miest na ich príslušné operačné programy. Musia tiež zaviesť opatrenia na delegovanie úloh (minimálne výber projektov) pre mestské orgány v súvislosti so zavádzaním stratégií udržateľného rozvoja miest.
- » **Európska komisia** poskytne: väčšiu integráciu vzhľadom na rozvoj miest, a to podrobným preskúmaním tejto problematiky počas hodnotenia operačných programov; ďalej zvýšenú inováciu prostredníctvom iniciatívy inovačných opatrení a posilnené budovanie kapacít s výmenou skúseností prostredníctvom siete rozvoja miest a finančne posilneného programu URBACT III.

Ďalšie informácie

Ďalšie prehľady týkajúce sa aspektov politiky súdržnosti:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_sk.cfm

Všeobecné informácie o regionálnej politike:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_sk.cfm